

### Meddelelser fra formanden:

I skrivelse af 15. august 1980 meddelte finansministeren, at han ønskede skriftligt at fremsætte:

*Forslag til finanslov for finansåret 1981.*  
(Lovforslag nr. L 238).

### Skriftlig fremsættelse af forslag:

**Finansministeren (Svend Jakobsen):**

Jeg skal hermed fremsætte:

*Forslag til finanslov for finansåret 1981.*  
(Lovforslag nr. L 238).

### Oversigt

1. Indledning
2. Finanslovforslagets hovedtal
3. Den samfundsøkonomiske baggrund for finanslovforslaget
4. Regeringens handlingsprogram som udmontet ved 5. maj-aftalen
5. Indbudgetteringen af maj-juni foranstaltningerne på finanslovforslaget 1981
6. Finanslovforslagets samlede udgifter, inkl. reserver og indtægter. Udgiftsoverslag for 1982-84
7. Statens finansielle poster
8. Statens personaleforbrug
9. Nærmere om visse hovedposter
10. Afslutning.

#### 1. Indledning

Finanslovforslaget består af tre dele: Finanslovforslagets tekst, Anmærkninger I og Anmærkninger II.

*Teksten* indeholder de enkelte bevillingsforslag, som folketetinget tager stilling til.

*Anmærkninger I* indeholder, udover de enkelte bevillingsforslag, en specifikation af driftsudgifter og indtægter fordelt på standardkonti samt regnskabstal for finansåret 1979 og bevillingstal for indeværende finansår 1980. Endvidere indeholder *Anmærkninger I* *budgetoverslagstal* for finansårene 1982, 1983 og 1984.

I *Anmærkninger II* findes yderligere oplysninger om baggrund og forudsætninger m.v. for de enkelte bevillingsforslag.

Fremsættelsen af finanslovforslaget i august, uden for folketingets mødeperiode, sker i medfør af grundlovens § 45, der foreskriver,

at forslag til finanslov skal fremsættes for folketetinget senest 4 måneder inden finansårets begyndelse.

### Uændret genfremsættelse til oktober

Finanslovforslaget vil blive genfremsat uændret ved det kommende folketingsårs begyndelse i oktober.

### Oversigt over finanslovforslaget medfølger

Samtidig med fremsættelsen af finanslovforslaget fremlægges en *oversigt over finanslovforslaget 1981 og budgetoverslag 1982-84*. Oversigten indeholder i tekst og tabeller en gennemgang af finanslovforslagets hovedtal og de centrale budgetteringsforudsætninger. Endvidere er redegjort for den økonomisk-politiske baggrund for finanslovforslaget.

### »budget '81«

Budgetpjecen om finansloven, i år kaldet *budget '81*, udkommer samtidig med fremsættelsen af finanslovforslaget.

### Finansredegørelse til oktober

I forbindelse med genfremsættelsen af finanslovforslaget i oktober vil der blive fremlagt en *finansredegørelse*, der indeholder yderligere oplysninger om forslagens indhold og økonomiske baggrund. Endvidere vil der blive anført reviderede skøn for de poster på statsbudgettet, der i væsentlig grad er påvirket af den samfundsøkonomiske udvikling, der har fundet sted siden færdiggørelsen af finanslovforslaget i juni måned.

### Budgetredegørelse til foråret

I foråret 1981 vil der endvidere til folketingets orientering blive fremlagt en *Budgetredegørelse 1981 (BR 81)*, som i lighed med de tidligere budgetredegørelser vil give et helhedsbillede af den offentlige sektor i et flerårigt perspektiv med udgangspunkt i statens og kommunernes vedtagne budgetter for 1981. BR 81 vil således kunne danne udgangspunkt for tilrettelæggelsen af budgetpolitikken for 1982, på samme måde som Budgetredegørelse 1980 lagde op til udformningen af budgetpolitikken for 1981.

#### 2. Finanslovforslagets hovedtal

[Finansministeren]

Jeg skal indledningsvis kort redegøre for nogle af de vigtigste hovedtal i finanslovsfor-  
slaget.

*Indtægter på 120,1 mia.kr. og udgifter på 136,4 mia.kr.*

Finanslovsforslaget for 1981 indeholder samlede *indtægter på 120,1 mia.kr. Udgifterne beløber sig til 136,4 mia.kr.*, således at underskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet, det såkaldte *DAU-underskud, udgør 16,3 mia.kr.* Tallene er budgetteret ud fra det pris- og lønniveau, der forventes for medio 1981. Ved vurderingen af DAU-underskuddet for 1981, sammenholdt med det seneste skøn for underskuddet på finansloven 1980, kan der konstateres en stigning i underskuddet på godt 4 mia.kr., hvilket hovedsageligt skyldes poster, der ikke umiddelbart påvirkes af de økonomisk-politiske beslutninger. Stigningen er i høj grad påvirket af et *fald i visse poster på indtægtsbudgettet* dels som følge af øgede renter af statsgælden og dels mindskede overskudsoverførsler fra Nationalbanken.

Jeg skal tilføje, at hvis der *ikke* var foretaget det seneste indgreb i maj/juni i år, som følge af den aftale, der den 5. maj blev indgået imellem socialdemokratiet, det radikale venstre, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, *ville DAU-underskuddet skønsmæssigt have været ca. 4 mia.kr. større i 1981.*

*Regeringens handlingsprogram udgangspunktet*

Finanslovsforslaget for 1981 er således i høj grad påvirket i positiv retning af den indgåede aftale af 5. maj mellem de nævnte partier, der som udgangspunkt havde *regeringens erklæring af 7. april 1980 om videre udbygning af et flerårigt økonomisk-politisk handlingsprogram.* Jeg skal senere vende tilbage til 5. maj-aftalen i relation til finanslovsforslaget.

*Underskuddet i forhold til de samlede offentlige udgifter*

Endelig vil jeg nævne, at underskuddet på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget på de nævnte 16,3 mia.kr. kan ses i relation til de samlede offentlige udgifter, dvs. både statens og kommunernes udgifter, der for 1981 skønsmæssigt kan anslås til 230 mia.kr. På de kommunale budgetter er der stort set balan-

### 3. Den samfundsøkonomiske baggrund for finanslovsforslaget

*Nyt olieprischok i 1979*

Dansk økonomi er i høj grad præget af de meget betydelige olieprisstigninger, der satte ind i vinteren 1978/79 i forbindelse med de politiske omvæltninger i Iran, og som fortsatte med at stige ind i 1980. Det er ikke for meget at tale om et nyt olieprischok på linie med olieprisstigningerne i 1973/74. Når situationen i dag er så *meget alvorligere* end dengang, skyldes det udviklingen i udlandsgælden og rentebetalingerne til udlandet i den mellemliggende periode. Ved udgangen af 1973 var vores udlandsgæld (netto) således ca. 19 mia.kr. og nettorentebetalingerne var i 1974 ca. 1,5 mia.kr. Ved »indgangen« til det andet olieprischok i 1979 var udlandsgælden vokset til godt 60 mia.kr. og nettorentebetalingerne udgjorde nu omkring 7 mia.kr.

*Den økonomiske situation på vej til at stabilisere sig i 1978 inden det nye olieprischok*

På trods af den stigende rentebyrde og øgede energiudgifter lykkedes det at få underskuddet på betalingsbalancen *bragt ned på omkring 8 mia.kr. i 1978.* Men den *nye bølge af olieprisstigninger*, der satte ind i begyndelsen af 1979, bragte betalingsbalancens underskuddet op på 15,4 mia.kr. i 1979.

*Nye indgreb i december 1979*

*Konkurrenceforbedring og stigende eksport i 1980*

Det var derfor nødvendigt at gennemføre en række nye økonomisk-politiske indgreb i 1979. Ved *december 79-foranstaltningerne* var hovedsigtet blandt andet ved ændringer i dyrtidsreguleringen at fastholde den konkurrenceforbedring, som danske virksomheder havde indvundet ved kursjusteringerne i september og november 1979 på tilsammen 8-10 pct. Den *seneste halvårsrapport fra OECD*, der udkom i juli, bekræfter, at danske virksomheders konkurrencemæssige stilling vil blive forbedret i forhold til udlandets i 1980. Der kan påregnes en ikke ubetydelig forøgelse af virksomhedernes markedsandel på eksportmarkederne.

Selv med den betydelige eksportfremgang i 1979, der ventes fortsat ind i 1980, er de økonomiske problemer ikke hermed løst. Men der er skabt et vigtigt eksportfundament

[Finansministeren]

i dansk økonomi, der må arbejdes videre med.

December 79-forestillingerne var *første led* i en række af økonomisk-politiske indgreb, som må gennemføres i de kommende år for at komme uligevægten i dansk økonomi til livs.

#### *Nye olieprisstigninger*

Nye betydelige vanskeligheder opstod for dansk økonomi, da de olieproducerende lande omkring årsskiftet 1979/80 gennemførte en ny runde af kraftige prisforhøjelser. Det måtte derfor forudses, at blev der ikke grebet ind med *yderligere foranstaltninger* til opfølgning af decemberlovgivningen, ville *underskuddet på betalingsbalancen fortsætte med at vokse og i 1983 nå op på omkring 25 mia.kr. om året.*

#### *Risiko for problemer på lånemarkedet*

Med en udlandsgæld, der i 1981 passerer de 100 mia.kr, kunne regeringen ikke se bort fra risikoen for alvorlige problemer med at rejse den nødvendige lånekapital i udlandet, således at vi på et senere tidspunkt kunne blive tvunget til at gribe ind med så radikale økonomisk-politiske foranstaltninger, at beskæftigelsen – og velfærdssamfundet i øvrigt – ville være alvorligt truet.

#### *Regeringens handlingsprogram fra april 1980*

Til videreførelse af december-forestillingerne forelagde regeringen i april 1980 et handlingsprogram, der ville bidrage til at ændre disse faretruende udviklingstendenser.

#### *5. maj-aftalen*

Handlingsprogrammet fra april 1980 *dan-nede udgangspunkt* for 5. maj-aftalen, der blev indgået mellem socialdemokratiet, det radikale venstre, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, og som i høj grad har præget det fremlagte finanslovsforslag for 1981.

#### **4. Regeringens handlingsprogram som udmøntet ved 5. maj-aftalen**

##### *Aktiv erhvervs politik*

*Opbremsning af vækst i de offentlige udgifter*  
*Begrænsning i det private forbrug, herunder energiforbruget*

Det centrale i 5. maj-aftalen, der på en række punkter afveg fra det af regeringen fremsatte handlingsprogram, men som samfundsøkonomisk stort set har de samme virkninger, er en videreførelse af *styrkelsen af konkurrenceerhvervene gennem en aktiv erhvervs politik*. Samtidig indebærer aftalen, at der sker en kraftig *opbremsning af væksten i de offentlige udgifter*. Endvidere at det *private forbrug begrænses* med særlig vægt på at holde energiforbruget nede.

Hovedsigtet er en væsentlig begrænsning af underskuddet på betalingsbalancen inden for en kortere årrække blandt andet gennem styrkelse af grundlaget for erhvervslivet til gavn for produktion og beskæftigelse.

#### *Erhvervs- og beskæftigelsesplan på 5,4 mia.kr.*

Der aftaltes en *erhvervs- og beskæftigelsesplan*, der i 1981 beløber sig til 5,4 mia.kr., hvoraf 4,9 mia.kr. vedrører statsbudgettet og 0,5 mia.kr. vedrører de kommunale budgetter.

Beskæftigelsesplanen koordinerer en lang række foranstaltninger til en samlet indsats, der omfatter dels en fortsættelse af de mest værdifulde dele af den nuværende treårige beskæftigelsesplan fra august 1977 og dels en forøget indsats gennem nye initiativer. Inden for beskæftigelsesplanens samlede ramme på 5,4 mia.kr. er således afsat 2,5 mia.kr. til erhvervs- og eksportfremme, 1,4 mia.kr. til arbejdsmarkeds- og uddannelsesforanstaltninger, 0,7 mia.kr. til energipolitiske initiativer samt 0,7 mia.kr. til sanering, byfornyelse, boligbyggeri og kollektiv trafik m.v.

Endvidere blev der givet tilslutning til en forøgelse af rammen for de erhvervsrettede K-lån fra 1,5 mia.kr. til 2,1 mia.kr.

Regeringen har til hensigt i 1982 og 1983 at *videreføre* erhvervs- og beskæftigelsesplanen inden for en samlet økonomisk ramme på 5,2 mia.kr., herunder iberegnet erhvervsrettede skattelempelser på 1,2 mia.kr.

#### *Nyorientering af udgiftspolitikken*

##### *Udgiftsniveauet søges holdt konstant for staten*

Det er regeringens målsætning *gradvis* at bringe realstigningen i de samlede offentlige udgifter til ophør. For statens udgifter indebærer dette, at *udgiftsniveauet fra nu af søges holdt konstant*, bortset fra stigninger i priser og lønninger og udbetalte kompensationer til

[Finansministeren]

pensionister m.fl. som følge af moms- og afgiftsforhøjelserne.

### *2 pct. vækst for kommunerne i 1981*

For kommunernes vedkommende er aftalt et loft over realvæksten på *2 pct. fra 1980 til 1981*. For de følgende år vil det i lyset af de nuværende økonomiske udsigter være nødvendigt at sigte mod en vækstramme på 1 pct. i 1982 og yderligere begrænsning i årene herefter.

### *Offentlige besparelser på 8 mia. kr. i 1981*

For at opnå denne afdæmpning af stigningen i de offentlige udgifter gennemføres besparelser på ca. 8 mia. kr. i 1981, hvoraf 4,5 mia.kr. er statslige besparelser og 3,6 mia.kr. er kommunale besparelser.

### *Udspillet over for kommunerne*

*Begrænsninger i udgiftskrav over for kommunerne*

Regeringen bidrager med statslige initiativer svarende til omkring halvdelen af de kommunale besparelser. På baggrund blandt andet af de omfattende sparekataloger, som de kommunale organisationer har fremsendt, fremlagde regeringen i det økonomisk-politiske handlingsprogram fra april forslag til statslige spareinitiativer, der vil indebære kommunale besparelser på godt 1,8 mia.kr. i 1981 og yderligere omkring 0,7 mia.kr. i hvert af de følgende år. Regeringen vil endvidere videreføre den linie, at *udgiftskrav over for kommunerne som følge af nye love og cirkulærer m.v. vil blive begrænset til et absolut minimum.*

### *Arbejdskraft til erhvervene*

Besparelserne på de offentlige budgetter forventes at medføre et fald i væksten i det offentlige personaleforbrug. I overensstemmelse med 5. maj-aftalens erhvervspolitiske intentioner *må det sikres, at konkurrenceerhvervene kan modtage den arbejdskraft*, der ellers ville være anvendt af det offentlige. For at denne omprioritering skal lykkes, vil der blive iværksat omskolingstilbud, ligesom der inden for uddannelsessystemet vil ske omlægninger til fordel for de erhvervsrettede uddannelser. I 5. maj-aftalen er taget vigtige skridt i denne retning, idet der på finanslovsforslaget for 1981 i henhold til erhvervs- og

beskæftigelsesplanen er afsat betydelige beløb til disse formål.

### *Skatte- og afgiftspolitikken*

For at begrænse det private forbrug og dermed mindske underskuddet på betalingsbalancen har det været nødvendigt at gennemføre stramminger af *skatte- og afgiftspolitikken*. Dette har samtidig bidraget til at reducere underskuddet på statsfinanserne.

### *Merprovenu på 5,2 mia.kr.*

Der blev gennemført en forhøjelse af skatter og afgifter med et *samlet umiddelbart merprovenu på 5,2 mia.kr.* på årsbasis, og hvoraf forhøjelsen af momsen fra 20¼ pct. til 22 pct. alene bidrager med ca. 3,0 mia.kr. Endvidere er gennemført en række forhøjelser af energiafgifterne svarende til et umiddelbart merprovenu på 1,1 mia.kr. inkl. moms af de øgede afgifter. Sigtet hermed er, at energiforbruget af valutariske hensyn må begrænses yderligere. Ved en ændret *regulering af personfradrag og skalatrin* gennemførtes en forhøjelse af de direkte skatter, svarende til et merprovenu for det offentlige på ca. 1,1 mia.kr.

### *Sociale kompensationer*

Som *kompensation* for forhøjelsen af momsen blev *anvendt ca. ½ mia.kr.* til forhøjelse af de sociale pensioner, børnetilskud og ungdomsydelse m.v. samt til forhøjelse af de nuværende pristilskud til visse mejeriprodukter. Endvidere blev der som en engangsforanstaltning i 1981 stillet *200 mill.kr. til rådighed* som kompensation for stigende udgifter til varme for personer, der modtager folke-, invalide- og enkepension. Kompensationen vil blive ydet i form af personlige tillæg til pensionisterne.

### *Virkingen af 5. maj-aftalen*

#### *Fald i underskuddet på betalingsbalancen*

De *samlede virkninger* af de gennemførte foranstaltninger ifølge 5. maj-aftalen er, at betalingsbalanceunderskuddet for 1981 forventes at blive 3 mia.kr. mindre end i 1980. Dette fald i underskuddet er sammensat af en nedgang i underskuddet på vare- og tjenestebalancen med godt 5 mia.kr. til næsten ligevægt og en stigning på godt 2 mia.kr. i nettorentebetalinger og andre løbende over-

[Finansministeren]

forsler til udlandet. Derimod må der regnes med en mindre stigning i ledigheden, afhængig af udviklingen i tilgangen til arbejdsstyrken. I forhold til de perspektiver, der tegnedes sig før maj/juni indgrebene, er der tale om en væsentlig *forbedring af den økonomiske situation, som dog fortsat er alvorlig.*

Af hensyn til målsætningen om en *yderligere gradvis forbedring af betalingsbalancen* vil det i nogle år være nødvendigt at reducere befolkningens gennemsnitlige disponible realindkomst. Behovet for og omfanget af de finanspolitiske foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre denne udvikling i de kommende år, beror *dels* på den almindelige indkomstudvikling i samfundet, herunder på udfaldet af overenskomststopgøret i foråret 1981, og *dels* på den samfundsøkonomiske udvikling i øvrigt, samt i hvilken udstrækning det lykkes at fastholde målsætningen om at sikre en kraftig afdæmpning af væksten i de offentlige udgifter.

Regeringen vil ved tilrettelæggelsen af de kommende års økonomiske politik tage de videst mulige sociale og beskæftigelsesmæssige hensyn.

### 5. Indbudgetteringen af maj-juni foranstaltningerne på finanslovsforslaget 1981

I juni måned vedtog folketinget en række skatte- og afgiftspolitiske love i medfør af 5. maj-forliget. Disse foranstaltninger er indbudgetteret i finanslovsforslaget. De øvrige dele af maj-aftalen er ligeledes indbudgetteret i det fremsatte finanslovsforslag. Jeg skal nedenfor i hovedtræk redegøre for forligets indbudgettering.

*Erhvervs- og beskæftigelsesplanen* beløber sig som nævnt i 1981 til 5,4 mia.kr. Af denne ramme anvendes 1,2 mia.kr. til erhvervsrettede skattelettelser, og 0,5 mia.kr. er forudsat afholdt over de kommunale udgiftsbudgetter.

*Beløb på 3,7 mia.kr. i 1981, der udløser udgifter senere*

På det statslige *udgiftsområde* iværksættes således i 1981 foranstaltninger til et *samlet beløb på 3,7 mia.kr.* Da en del af beskæftigelsesplanens foranstaltninger først *udløser udgifter* på et senere tidspunkt end iværksættelsen, fordeler budgetteringen af de 3,7 mia.kr. sig med 3,2 mia.kr. i 1981, 0,4 mia.kr. i 1982 og 0,1 mia.kr. i 1983. Disse beløb er indbud-

getteret på finanslovsforslagets udgiftsposter for 1981 med tilhørende budgetoverslagsår.

Som nævnt er det i den politiske aftale af 5. maj 1980 aftalt, at der gennemføres offentlige besparelser på i alt ca. 8 mia.kr. i 1981, fordelt med 4,5 mia.kr. i statslige besparelser og 3,6 mia.kr. i kommunale besparelser. Hensigten er gradvis at bringe realstigningen i de offentlige budgetter til ophør.

*De aftalte statslige besparelser indbudgetteret i 1981*

*På finanslovsforslaget er indbudgetteret de aftalte statslige besparelser på 4,5 mia.kr. i 1981.* Besparelserne er videreført i budgetoverslagsårene med et stigende beløb. Således er indbudgetteret 4,9 mia.kr. i 1982, 5,2 mia.kr. i 1983 og 5,3 mia.kr. i 1984.

Den kommunale del af besparelserne vil blive udmøntet på de kommunale budgetter for 1981, der skal være vedtaget inden 1. oktober 1980.

*Begrænset vækst i statslige udgifter*

Med de indbudgetterede statslige besparelser sammenholdt med afsættelsen af meget små reserver, jfr. nedenfor, til ny lovgivning og tillægsbevillinger er *væksten i de statslige udgifter meget begrænset fra finansåret 1980 til 1981.*

De kommunale udgifter vil som nævnt kunne vokse inden for en ramme på 2 pct.

*Negativ budgetreguleringskonto på 1 mia.kr.*

De statslige besparelser er indbudgetteret i 1981 med 0,8 mia.kr. på de rammebelagte udgifter, 1,6 mia.kr. på de lovbundne udgifter, med indtægts- og gebyrforhøjelser på 0,8 mia.kr. og med 0,3 mia.kr. som afledte besparelsevirkninger på statsbudgettet af den kommunale spareplan. Endelig er optaget en *negativ budgetreguleringskonto på 1 mia.kr.,* der vil blive udmøntet ved ændringsforslag under folketingets behandling af finanslovsforslaget.

*Udmøntningen af budgetreguleringskontoen* overvejes for tiden i de enkelte ministerier. Regeringen har besluttet, at der skal ske en budgetforbedring på 120 mill. kr. på indenrigsministeriets budget, 105 mill.kr. på socialministeriets budget, 150 mill.kr. på undervisningsministeriets budget, 120 mill.kr. på arbejdsministeriets budget og 150 mill.kr. på

[Finansministeren]

ministeriet for offentlige arbejder. De nævnte beløb udgør tilsammen 645 mill.kr. Den resterende besparelse på 355 mill.kr. vil blive fordelt på de øvrige ministerier.

*Besparelser gennemføres nu også på det lovbundne område*

*Socialindkomstbegrebet*

*Dagpenge*

Mens besparelser i tidligere finansår har været koncentreret om det rammebelagte område, falder *ca. en tredjedel denne gang på det lovbundne område*. Af besparelserne på det lovbundne område skyldes *ca. 400 mill. kr.* indførelsen af det ny socialindkomstbegreb, der bidrager til at sikre, at besparelser på de indtægtsafhængige offentlige ydelser eller betalinger falder *på de indkomstgrupper, der bedst kan klare, at de offentlige tilskud nedsættes*. På arbejdsministeriet spares 1,3 mia.kr., blandt andet som følge af fremrykning af tidspunktet for jobtilbud til langtidsledige og ved en forbedring af beregningsgrundlaget for dagpenge samt ved en effektivisering af tilsynet med arbejdsløshedskasserne. I besparelsen vedrørende arbejdsministeriet indgår endvidere en forhøjelse af arbejdsgiverbidragene til arbejdsløhedsforsikringen samt engangsindtægter i 1981 ved omlægning af bidragsopkrævningen af arbejdsgiverbidraget. Merindtægterne er medtaget på indtægtsbudgettet.

*Både beskæftigelsesplanen og spareplanen er selektive*

I forbindelse med gennemførelsen af erhvervs- og beskæftigelsesplanen og spareplanen har det været et vigtigt hensyn at sikre, at udgifterne til beskæftigelsesplanen for størstedelens vedkommende falder på områder med stor beskæftigelsesvirkning og derfor kun har en mindre importvirkning; mens besparelserne først og fremmest falder på udgiftsarter med stor importvirkning og derfor i mindre grad påvirker beskæftigelsen.

*Skatte- og afgiftsstigningerne* er for de direkte skatters vedkommende *indbudgetteret* med 950 mill.kr., svarende til det statslige merprovenu ved reguleringen af personfradrag og skalatrin. For kommunerne er merprovenuet anslået til 150 mill.kr. Momsforhøjelsen er indbudgetteret med 3,1 mia.kr. under forudsætning af uændret forbrug og pri-

ser. Herfra går dog 145 mill.kr. i form af forhøjelse af pristilskud til mejeriprodukter m.v. Kompensationen til pensionister m.fl. som følge af momsforhøjelsen og øgede varmeudgifter er optaget under udgiftsbudgettet med knap 0,6 mia.kr. Energi- og charterafgifterne er indbudgetteret med godt 900 mill.kr. under forudsætning af uændret forbrug. Hertil kommer moms af de øgede afgifter på 200 mill.kr.

*1,2 mia.kr. i erhvervsrettede skattelettelser*

Der er som nævnt aftalt *1,2 mia.kr. i erhvervsrettede skattelettelser* for 1981 under erhvervs- og beskæftigelsesplanen, heri iberegnet gennemførelsen af de aftalte ændringer af formueskatten med det formål at undgå utilsigtede virkninger af de i december gennemførte ændringer. Skattelettelseernes nærmere udformning skal drøftes med erhvervsorganisationerne. Provenutabets fordeling på skattearter og på stat og kommuner kan derfor endnu ikke angives. For staten er provenutabet i 1981 skønsmæssigt anslået til 300 mill.kr.

## **6. Finanslovsforslagets samlede udgifter, inkl. reserver og indtægter. Udgiftsoverslag for 1982-84**

Efter redegørelsen for den samfundsøkonomiske baggrund og det økonomisk-politiske forlig af 5. maj 1980, der begge på afgørende vis præger det nu fremsatte finanslovsforslag, skal jeg vende tilbage til en nærmere omtale af hovedindholdet.

*Først udgifterne*

*Stigning på 15 mia.kr., der fortrinsvis skyldes pris- og lønstigninger*

Som nævnt udgør de samlede nettoudgifter på udgiftsbudgettet 136,4 mia.kr. beregnet i medio 1981-pris- og lønniveau, hvilket er en stigning på knap 15 mia.kr. i forhold til det seneste skøn over udgifterne på indeværende års finanslov, der opgjort i medio 1980-pris- og lønniveau er på 121,5 mia.kr. *Af denne stigning forklares 12,2 mia.kr. ved øgede udgifter som følge af pris- og lønstigninger*, og yderligere 1,3 mia.kr. af stigningen vedrører *udgifter til arbejdsløshedsdagpenge*, idet der er regnet med en mindre stigning i det gennemsnitlige antal fuldtidsforsikrede ledige.

[Finansministeren]

Af den resterende stigning på 1,4 mia.kr. skyldes 0,5 mia.kr. en budgetteknisk ændring af posteringen af statens uddannelsesstøtte. Bortset der herudover fra udgifter af engangskaraktér på ca. 0,3 mia.kr. udgør udgiftsstigningen fra 1980 til 1981 0,6 mia.kr., som bl.a. skyldes de med moms- og afgiftsforhøjelserne givne kompensationer til pensionister m.fl. De nævnte størrelser forklarer således i alt væsentligt stigningen på finanslovsforslaget.

#### *PL-reserve på 13,6 mia.kr.*

Til dækning af pris- og lønstigningerne fra finanslovsforlaget budgetteringsniveau, der er de i januar 1980 gældende priser og lønninger, til det gennemsnitlige pris- og lønniveau i finansåret 1981, *skønnes at medgå 13,6 mia.kr.* Ved budgetteringen heraf er blandt andet regnet med udløsning af to dyrtidsportioner til foråret 1981 og en portion til efteråret 1981.

Ved budgetteringen af reservebeløbet til dækning af pris- og lønstigningerne er der regnet med, at forbrugerpriserne til varekøb stiger med 9½ pct. fra gennemsnit 1980 til gennemsnit 1981.

#### *Begrænsede lov- og TB-reserver*

På finansministeriets paragraf er for 1981 afsat en *lovreserve* på 110 mill.kr. til dækning af merudgifter i medfør af de af regeringen påtænkte lovforslag i folketingsåret 1980-81. Til dækning af merudgifter ved *nye bevillingsforslag (TB-reserve)* er der afsat 100 mill.kr. Det må understreges, at de afsatte reserver til ny lovgivning og nye bevillingsforslag er *meget begrænsede og udtryk for en stærkt tilbageholdende linie med hensyn til nye udgiftskrævende forslag.*

Efter drøftelse med finansudvalget er som *noget nyt på finanslovsforlaget* for 1981 (jfr. anmærkninger I) vist det udgiftsmæssige *afløb* i årene 1982-84, dels af ny lovgivning i folketingsåret 1980-81 og dels af nye bevillingsforslag. Tilsammen er regnet med et afløb på i alt 260 mill.kr. i de nævnte år.

Også reservebeløbet til imødegåelse af pris- og lønstigninger er videreført i budgetoverslagsårene, hvorved statsbudgettets samlede udgifter i 1981 og budgetoverslagsårene angives i samme prisniveau og derfor er umiddelbart sammenlignelige.

#### *Flerårige lov- og bevillingsreserver*

Endvidere er der i år afsat reserver til merudgifter ved *ny lovgivning og ved nye bevillingsforslag i budgetoverslagsårene.* Der er kun afsat 200 mill.kr. i hvert af budgetoverslagsårene til ny lovgivning og nye bevillingsforslag. Medregnet det udgiftsmæssige afløb af de 200 mill.kr., der er stigende, er udgifterne sat til 200 mill.kr. i 1982, 450 mill.kr. i 1983 og 700 mill.kr. i 1984, der altså både dækker udgifterne til nye lov- og bevillingsforslag de pågældende år samt afløbet af forudgående års lovforslag og nye bevillinger.

#### *Flerårige reserver led i afdæmpet udgiftspolitik*

Den flerårige budgettering af reserverne er et udtryk for den *afdæmpede udgiftspolitik*, regeringen agter at føre, idet det er en tilkendegivelse fra regeringens side om, at der kun kan påregnes fremsat *begrænsede nye udgiftsforslag.* Det giver endvidere folketinget og finansudvalget et bedre informationsniveau i forbindelse med tilrettelæggelsen af den langsigtede udgiftspolitik.

Til videreførelse af erhvervs- og beskæftigelsesplanen i 1982 og 1983 samt til dækning af det udgiftsmæssige afløb i 1984 er afsat reserver på 1,9 mia.kr. i 1982, 2,4 mia.kr. i 1983 og 0,5 mia.kr. i 1984. De nævnte reserver supplerer de allerede indbudgetterede udgifter på 1,1 mia.kr. i 1982 og 1,0 mia.kr. i 1983.

#### *Udgiftsoverslag for 1982 til 1984*

Det fremlagte finanslovsforslag indeholder hermed samlede *udgiftsoverslag for 1982 til 1984*, opgjort i samme pris- og lønniveau som for finanslovsforslaget 1981. Statens samlede nettoudgifter, der på finanslovsforlaget 1981 som nævnt er opgjort til 136,4 mia.kr., stiger i 1982 til 138,2 mia.kr. og i 1983 yderligere til 139,5 mia.kr. for derefter at falde til 137,7 mia.kr. i 1984. Faldet skyldes, at beskæftigelsesplanen ikke er videreført i 1984.

I forbindelse med 4-partiforliget i maj måned har regeringen tilkendegivet, at man for statsudgifternes vedkommende tilstræber, *at der ikke sker vækst i budgetoverslagsårene*, bortset fra pris- og lønstigninger og merudgifter i forbindelse med de sociale kompensationer m.v. Stigningerne i budgetoverslagsårene fra 1982 til 1984 angiver derfor et første

[Finansministeren]

skøn over besparelsesmålene. I denne forbindelse skal det nævnes, at det ligeledes fra regeringens side er tilkendegivet, at man til opfyldelse af besparelsesmålene overvejer at udskyde 2. fase af udbetalingerne fra den sociale pensionsfond, der er indbudgetteret i udgiftsoverslagene for 1982-84, og som alene medfører en stigning på 1,3 mia.kr. fra 1981 til 1982.

### *Indtægtsbudgetteringen*

Budgetteringen af *indtægterne* på indtægtsbudgettet er bl.a. baseret på forudsætninger om udviklingen i indkomsterne og forbruget, herunder de direkte og afledede virkninger af de økonomisk-politiske foranstaltninger, der blev gennemført i maj-juni.

### *Indtægter på 120,1 mia.kr.*

De samlede *indtægter* på *finanslovforslaget* udgør 120,1 mia.kr., hvilket er en stigning på 10,9 mia.kr. eller knap 10 pct. i forhold til det seneste skøn over indtægterne for indeværende finansår. Bag denne stigning ligger modsatrettede bevægelser, idet indtægterne forventes at stige med 14,2 mia.kr., mens renteudgifter af statsgælden og nettobidrag til EF, der begge opgøres som negative poster på indtægtsbudgettet, vil stige med 3,2 mia.kr.

*Statens andel af kildeskat er 49 mia.kr. Merværdiafgift 42 mia.kr.*

De største poster på indtægtsbudgettet er *kildeskatten*, hvoraf statens andel ventes at udgøre knap 49 mia.kr., samt *merværdiafgiften*, som er budgetteret til 42 mia.kr. Budgetteringen af kildeskatten bygger på en forudsætning om en stigning i de skattepligtige indkomster på 10,6 pct. fra 1980 til 1981. Budgetteringen af merværdiafgiften er foretaget på grundlag af en skønnet gennemsnitlig stigning i forbrugerpriserne på 9½ pct. fra 1980 til 1981 og ud fra en forudsætning om et fald i det private forbrug på ½ pct.

*Selskabsskat 5 mia.kr. Registreringsafgift 4,7 mia.kr.*

Af andre poster skal nævnes, at selskabsskatten er indbudgetteret med 5 mia.kr. og registreringsafgiften med 4,7 mia.kr. Begge poster er steget hver med omkring 0,4 mia.kr.

i forhold til det seneste skøn over finansloven for 1980.

### **7. Statens finansielle poster.**

Underskuddet på *statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget* budgetteres som nævnt til 16,3 mia.kr. for finanslovforslaget 1981, hvilket er en stigning på godt 4 mia.kr. i forhold til indeværende år.

### *Stor stigning i bruttounderskuddet*

*Bruttokasseunderskuddet* viser for 1981 et underskud på 49,6 mia.kr. I forhold til det seneste skøn for indeværende års finanslov, der er opgjort til 37,8 mia.kr., er der tale om en stigning på 11,8 mia.kr. Stigningen skyldes for størstedelens vedkommende dels den ovenfor nævnte stigning i DAU-underskuddet på godt 4 mia.kr. og dels en forøgelse i afdragene på den indenlandske og udenlandske statsgæld med i alt 7,5 mia.kr.

Fratrækkes afdrag og indløsninger af statsgælden i bruttokasseunderskuddet på de 49,6 mia.kr., idet tilbagebetalingen erfaringsmæssigt for en stor dels vedkommende bliver genplaceret i nye statspapirer, fremkommer statens *nettokasseunderskud*, der for 1981 kan opgøres til 23,2 mia.kr. Denne budgetsaldo giver udtryk for statens nettolånebehov.

I forhold til 1980 er nettokasseunderskuddet steget med 4,3 mia.kr., hvilket hovedsageligt tilskrives udviklingen i DAU-underskuddet.

### *Salg af statspapirer*

For at undgå at bruttounderskuddet på de 49,6 mia.kr. i 1981 slår igennem som en helt uacceptabel forøgelse af den private sektors pengeforsyning, er det regeringens hensigt at sælge statsobligationer og statsgældsbeviser i et omfang, der neutraliserer de uønskede likviditetsvirkninger af underskuddet. For 1981 er således ved budgetteringen forudsat et bruttosalg af statspapirer på 45 mia.kr.

### **8. Statens personaleforbrug**

#### *190.800 ansat i staten*

Statens samlede personaleforbrug er på finanslovforslaget for 1981 opgjort til 190.800 fuldtidsbeskæftigede. I forhold til 1980, hvor personaleforbruget er anslået til 187.000 fuldtidsbeskæftigede, er der således tale om en stigning på 3.800 fuldtidsbeskæftigede eller 2



[Finansministeren]

pct. Korrigeret for at ca. 2.000 fuldtidsbeskæftigede under Grønlandsministeriet er overført til det grønlandske hjemmestyre er den *underliggende stigning i statens personaleforbrug ca. 5.800 fuldtidsbeskæftigede eller ca. 3,1 pct.*

#### *Stigning i personalet inden for statsvirksomhederne*

Væksten sker især inden for statsvirksomhedernes område, hvor antallet af fuldtidsbeskæftigede stiger fra 59.300 til 63.300, det vil sige en stigning på 4.000 fuldtidsbeskæftigede. *Væksten skyldes ferieforlængelsen og en forventet aktivitetsforøgelse.* Ferieforlængelsen slår næsten fuldt igennem på arbejdstiden i 1981. Inden for statsvirksomhederne er faldet i arbejdstiden kompenseret ved en personaleforøgelse, og hertil kommer som nævnt, at der for 1981 er regnet med en aktivitetsforøgelse, der også medfører ansættelse af mere personale.

Fraregnet statsvirksomhederne er den underliggende stigning inden for det *statslige område i øvrigt* ca. 1.800 fuldtidsbeskæftigede eller knap 1 pct. Det skal nævnes, at der på *undervisningsministeriet* sker en stigning på ca. 900 fuldtidsbeskæftigede, væsentligst som følge af beskæftigelsesplanen og udbygningen af efg-uddannelserne og lærlingeuddannelserne. Den sidstnævnte udbygning skal ses i lyset af regeringens intentioner om at skabe bedre beskæftigelsesmuligheder for de unge i erhvervene.

#### **9. Nærmere om visse hovedposter**

På finanslovsforslagets udgiftsside sondres mellem *rammebelagte* eller *bevillingsstyrede udgifter* og *lovbundne udgifter*. Hertil kommer visse andre udgifter, der betegnes *øvrige udgifter*, samt *reserverne*. Endvidere opføres en række indtægter, herunder salgsindtægter m.v., på udgiftsbudgettet.

#### *Bruttoudgifter på 146,5 mia.kr.*

På finanslovsforslaget for 1981 udgør de *rammebelagte udgifter 46,6 mia.kr.*, *de lovbundne udgifter 88,1 mia.kr.* og *øvrige udgifter 11,8 mia.kr.* Sammenlagt er bruttoudgifterne 146,5 mia.kr. målt i januar 1980-pris- og lønniveau, der er finanslovsforslagets budgetteeringsniveau.

De *rammebelagte udgifter* stiger fra 44,7 mia.kr. i indeværende finansår til 46,6 mia.kr. på finanslovsforslaget for 1981, målt i samme pris- og lønniveau. Stigningen skyldes primært indbudgetteringen af *erhvervs- og beskæftigelsesplanen (B 81)* samt *øgede udgifter til statsvirksomhederne P & T og DSB* som følge af forventet øget aktivitet. Den øgede aktivitet giver samtidig forøgede indtægter, således at væksten i nettoudgifterne er mindre. De rammebelagte udgifter viser et fald i budgetoverslagsårene, hvilket skyldes, at størstedelen af den påtænkte videreførelse af beskæftigelsesplanerne er optaget under finansministeriets reserver.

De *lovbundne udgifter*, der udgør 60 pct. af de samlede bruttoudgifter, er som nævnt budgetteret til 88,1 mia.kr. på det fremlagte finanslovsforslag. I forhold til det seneste skøn, opgjort i samme pris- og lønniveau, over indeværende års lovbundne udgifter på 87,3 mia.kr. er der således kun tale om en mindre stigning. Jeg skal i det følgende omtale nogle af de væsentligste poster, der udviser stigningen.

#### *Sociale pensioner budgetteret til 24,3 mia.kr.*

Udgifterne til de *sociale pensioner*, dvs. folkepension, invalidepension og enkepension, er på finanslovsforslaget budgetteret til *24,3 mia.kr.* I forhold til det seneste skøn for finansloven 1980 er der tale om en stigning på 0,4 mia.kr. Denne stigning er resultatet af flere bevægelser. Socialindkomstbegræbets indførelse indebærer en besparelse på ca. 150 mill.kr. Heroverfor står en stigning i antallet af pensionister svarende til en merudgift på ca. 200 mill.kr. samt en forhøjelse af pensionerne, herunder som følge af momskompensationerne, på knap 250 mill.kr. Endelig indebærer den ekstra varmhjælp i 1981 en forøgelse af statens udgifter til personlige tillæg på ca. 75 mill.kr.

#### *Arbejdsløshedsdagpenge på 10,4 mia.kr.*

En anden stor post er *arbejdsløshedsdagpenge*. Udgifterne hertil er i 1981 opført med 10,4 mia.kr. ud fra en forudsætning om en ledighed i 1981 på gennemsnitlig 150.000 fuldtidsforsikrede ledige. Ved budgetteringen er der taget hensyn til *eftersønsordningen*. Ved budgetteringen af dagpengeudgifterne for 1981 er *indregnet besparelser på 0,8*

[Finansministeren]

*mia.kr.* Besparelsen opnås dels ved en fremrykning på et halvt år af det tidspunkt, hvor jobtilbud gives til langtidsløse, og dels ved fortsatte bestræbelser på at undgå utilsigtet anvendelse af arbejdsløshedsdagpenge.

*Efterløn budgetteret til 3,8 mia.kr.*

Udgifterne til *efterløn* er budgetteret til 3,8 mia.kr. i 1981. Der er tale om brutto-udgifter, som i betydeligt omfang modsvares af besparelser på andre finanslovskonti, herunder især på arbejdsløshedsdagpengene. Budgetteringen er sket på grundlag af et forventet antal efterlønsmodtagere på 55.000. Det er 6.000 flere, end der nu skønnes for 1980.

*Generelle tilskud til kommunerne på 22,2 mia.kr.*

En anden stor post under de lovbundne udgifter er de *generelle tilskud til kommunerne*, der er budgetteret til 22,2 mia.kr., hvilket er en stigning på 2,7 mia.kr. i forhold til 1980. Af denne stigning skyldes ca. 1,9 mia.kr. en regulering af tilskuddene på baggrund af pris- og lønstigninger. Den resterende stigning skyldes reguleringen for opgaveomlægninger.

*Lovbundne udgifter i budgetoverslagsårene*

De lovbundne udgifter er budgetteret stigende i *budgetoverslagsårene 1982 til 1984*, idet udgifterne er opført med henholdsvis 89,7 mia.kr., 90,8 mia.kr. og 91,8 mia.kr. i finansårene 1982, 1983 og 1984.

*Flere efterlønsmodtagere*

Stigningen skyldes dels, at der som teknisk budgetteringsforudsætning regnes med en stigning i antallet af efterlønsmodtagere på 5.000 i hvert af årene, og dels at antallet af modtagere af sociale pensioner stiger. Endvidere er der budgetteret med en stigning på 1,3 mia.kr. i 1982 til 2. fase af udbetalingerne fra den sociale pensionsfond.

Stigningen i de lovbundne udgifter er endvidere påvirket af, at der regnes med øgede udgifter til daginstitutioner og plejehjem, der alene tegner sig for en stigning på omkring 200 mill.kr. i budgetoverslagsårene.

*Kun foreløbig budgettering*

Jeg skal tilføje, at der er tale om en *foreløbig budgettering* af de lovbundne udgifter,

idet regeringens fortsatte sparebestræbelser nødvendiggør en yderligere mindskelse af stigningen i de lovbundne udgifter.

## 10. Afslutning

Til afslutning vil jeg gerne resumere de hovedsynspunkter, der ligger til grund for det fremsatte finanslovsforslag.

De kraftige olieprisstigninger, der satte ind ved årsskiftet 1978/79, og som yderligere forstærkedes i begyndelsen af 1980, måtte *forventes at skabe en yderst kritisk situation for dansk økonomi*. I 1983 var der således udsigt til, at betalingsbalanceunderskuddet ville nå op på 25 mia.kr. For fortsat at kunne lånefinansiere i udlandet på de fordelagtige betingelser, Danmark hidtil har opnået, var det selvsagt *nødvendigt at sætte ind med økonomisk-politiske* foranstaltninger til nedbringelse af det forventede store betalingsbalanceunderskud.

Med de gennemførte foranstaltninger i december 1979 og foranstaltningerne som følge af 5. maj-aftalen, der er et led i regeringens økonomisk-politiske handlingsprogram, vil betalingsbalanceunderskuddet kunne nedbringes med ca. 3 mia.kr. i 1981, og de dystre udsigter for dansk økonomi er herved i *første omgang* afværget.

Foranstaltningerne indebærer en fortsat *styrkelse af erhvervenes konkurrenceevne*, en politik der ifølge OECD ser ud til at virke allerede, og en aktiv erhvervs- og beskæftigelsespolitik gennem vedtagelsen af de forelåede *erhvervs- og beskæftigelsesplaner*, der i 1981 beløber sig til 5,4 mia. kr.

Desuden er det gennem socialt afbalance-rede besparelser nødvendigt at *nedbringe væksten og ressourceforbruget* i den offentlige sektor. Der er derfor aftalt offentlige besparelser på ca. 8 mia. kr. i 1981. Kommunerne inddrages i disse besparelser med 3,6 mia. kr. Besparelserne vil blive *videreført i de kommende år*, idet det er målsætningen gradvist at bringe realvæksten i de offentlige udgifter til ophør.

Endvidere var det nødvendigt at gennemføre en *skatte- og afgiftspolitisk stramning* på godt 5 mia. kr. i 1981 for hurtigt at opnå en forbedring af betalingsbalancen via begrænsninger i det private forbrug og herunder i særlig grad ved begrænsninger i energiforbruget.

[Finansministeren]

Med de gennemførte økonomiske foranstaltninger, der er *indbudgetteret på det fremsatte finanslovsforslag*, er der skabt en forbedring i grundlaget for dansk økonomi, der må arbejdes videre på, og som vil kræve, at alle grupper i befolkningen yder deres bidrag afpasset efter økonomisk bæreevne.

På regeringen vegne tilsiger jeg finansudvalget støtte ved det forestående udvalgsarbejde.

Hermed vil jeg anbefale finanslovsforslaget for 1981 til folketingets velvillige behandling.

**Udvalgshenvisning:**

Med skrivelse af 15. august 1980 henviste folketingets formand herefter i henhold til forretningsordenens § 10, stk. 2, det af finansministerens fremsatte forslag til finanslov for finansåret 1981 til behandling i finansudvalget.

---